

महाराष्ट्र राज्य मराठी पत्रकार संघ, मुंबई

प्रवेशाध्यक्ष : वसंत मुंडे

वसंत मुंडे

संतोष मानूरकर

(मुख्य संयोजक)

माहिती पुस्तिका

website : www.bjps.in

9822797982 / 9822567797

सदाशिव मार्टंड गर्गे

(जेष्ठ पत्रकार, कोशकार, इतिहासाचे अभ्यासक)

जन्म : ४ नोव्हेंबर १९२० मृत्यू : ४ नोव्हेंबर २००४

संक्षिप्त परिचय

- जन्म: ४ नोव्हें. १९२० रोजी लहरी ता. केज, जि. बीड येथे झाला.
- कौटुंबिक माहिती : वडील मार्टंड शंकर गर्गे. आई प्रयागबाई. पत्नी लिलाबाई (अंबेजोगाईच्या बाबासाहेब खुरसाळे यांची कन्या). एक मुलगा. तीन मुली.
- नोकरी : १९४० -४५ सरस्वती भूवन माध्यमिक शाळा औरंगाबाद येथे शिक्षण. १९४५-५० दै.तरुण भारत नागपूर येथे ग.त्र्यं.माडखोलकर यांनी त्यांना संपादक म्हणून काम करण्यासाठी बोलावले, १९५०-५९ दै.सकाळ पुणे येथे संपादकीय सहाय्यक, १९५९-७० दै.विशाल सह्याद्री पुणे येथे वृत्त संपादक.
- वैचारिक लेखन- १९५५ पासून सामाजिक शास्त्र, भारतीय इतिहास, इ. विषयावरील स्वतंत्र नव्या विचारांची मांडणी करणाऱ्या लेखनास सुरुवात. राज्यशासनाचा विकास हे पहिले पुस्तक प्रकाशित. १९७३-७५ या काळात डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ औरंगाबाद येथे वृत्तपत्रविद्या विभागाचे संस्थापक संचालक.
- १९५९ साली स.मा.गर्गे व्हिएन्ना येथे जागतिक पत्रकार परिषदेसाठी भारताचे प्रतिनिधी म्हणून गेले.
- दै.सकाळमध्येच त्यांनी पाकिस्तानचा फेरकटका हे सदर दीर्घकाळ पर्यंत लिहिले.
- साप्ताहिक साधना व महात्मा टाईम्स मधून मुस्लिम मनाचा कानोसा हे सदर त्यांनी लिहिले. त्याला लोकप्रियता मिळाली.
- १९६९ साली दै.विशाल सह्याद्री या वृत्तपत्रात उपसंपादक म्हणून त्यांनी पदभार घेतला व सडेटोड अग्रलेख लिहिले.
- आकांक्षा पत्रकारितेची हा ग्रंथ त्यांनी लिहीला. पुणे पत्रकार संघाचे अध्यक्षपद, वृत्तविद्या प्रबोधिनीचे कार्यध्यक्षपद त्यांनी सांभाळले. पुण्यातील प्रसिद्ध अशा लाड व्याख्यानमालेत त्यांचे आकाशवाणीवर व्याख्यान झाले. दै.केसरी मधूनही त्यांनी विपूल लिखान लेखे.
- समाज विज्ञान कोशाची निर्मिती हे त्यांचे अजोड कार्य आहे. जवळपास १० वर्षे अखंड परिश्रम घेऊन त्यांनी कोशाचे सहा खंड प्रसिद्ध केले.
- गोविंद सरदेसाई यांच्या ग्रंथाचे त्यांनी संपादक केले. हिंदूस्तानचा अर्वाचित इतिहास (इ.स.१००० ते १८५८) मुसलमानी रियासत दोन खंडात आहे. मराठी रियासत आठ खंडांमध्ये आहे. अशा प्रमुख रियासतींची १२ खंड त्यांनी संपादीत व प्रकाशित करण्याचे महत्कार्य केलेले आहे.
- इतिहासाची साधने : एक शोधयात्रा हा ग्रंथ त्यांनी सन १९९४ साली प्रसिद्ध केला. स्वामी रामानंद तिर्थाचा सत्यार्थ प्रकाश हा ग्रंथ वाचून त्यांनी साहित्यिक लिखांनाला सुरुवात केली. आगरकरांचा लेखसंग्रह वाचून चिंतन विचार मांडायला सुरुवात केली. लोकहितवादी महात्मा फुले, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांचे ग्रंथ त्यांनी वाचले. व्हाय सोशालिझम या जयप्रकाश नारायण यांच्या पुस्तकातून त्यांनी समाजवादी विचार स्थिकारले.
- १९९७ साली शिरूर ताजबंद जि.लातूर येथे झालेल्या २० व्या मराठवाडा साहित्य संमेलनाचे ते अध्यक्ष राहिले.
- मराठवाड्यातील गरीब, होतकरू विद्यार्थ्यांसाठी कै. शंकरराव चव्हाण यांच्या सहकार्याने त्यांनी पूणे येथे मराठवाडा मित्र मंडळाची स्थापना केली. या मंडळाचे ते कार्याध्यक्ष राहिले.
- स.मा.गर्गे यांचे निधन वयाच्या ८५ व्या वर्षी झाले. ४ नोव्हेंबर ही त्यांची जन्मतारीख आणि त्याच तारखेला मृत्यू यावा हा एक समसमा योगच म्हणावा लागेल. महात्मा गौतम बुद्धाप्रमाणे जन्म झालेल्या तारखेसच निवर्णही झाले. संत एकनाथांच्या जीवनात षष्ठीचे महत्त्व असेच आहे.
- बीड जिल्हा ही स.मा.गर्गे यांची जन्मभूमी असल्यामुळे या ठिकाणी जिल्हा पत्रकार संघाने गर्गे यांच्या स्मृति प्रित्यर्थ राज्यस्तरीय पत्रकारिता पुरस्कार सुरू केला. या पुरस्कार योजनेला १० वर्षे पूर्ण होत आहेत.
- पत्रकार संघाच्या पुढाकारातून बीड शहरात स्व.स.मा.गर्गे यांचे अद्वितीय असे स्मारक बांधण्यात आले असून या ठिकाणी वाचनालय, अभ्यासिका, ई-लायब्ररी आणि स्पर्धा परीक्षा केंद्र सुरू झाले आहे.

१

पुरस्काराचे मानकरी
मा.भारतकुमार राऊत

भारतकुमार राऊत यांना पहिला स.मा.गर्गे पुरस्कार प्रदान करताना तत्कालीन मुख्यमंत्री विलासराव देशमुख, गोपीनाथराव मुंडे, विमलताई मुंदडा, रजनीताई पाटील, प्रा.सुनिल धांडे, संतोष मानूरकर आणि वसंत मुंडे दिसत आहेत.

ज्या स.मा.गर्गे सरांनी मला पत्रकारितेची बाराखडी शिकवली त्यांच्या नावाचा राज्यस्तरावरील सर्वात मोठा पहिला पुरस्कार मला मिळाला हे मी माझे भाग्य समजतो. तसेच पत्रकार संघाने माझी या पुरस्कारासाठी निवड केली. हा पुरस्कार म्हणजे ग्रामीण महाराष्ट्राने मुंबईत राहणाऱ्या पत्रकाराचा केलेला गौरव आहे.

मा.भारतकुमार राऊत
संपादक - दै.महाराष्ट्र टाईम्स

पुरस्काराचे मानकरी
मा.विजयबाबु दर्डा

विजयबाबु दर्डा यांना स.मा.गर्गे पुरस्कार प्रदान करताना मुख्यमंत्री विलासराव देशमुख, गोपीनाथराव मुंडे, आर.आर.पाटील, पतंगराव कदम, संतोष मानूरकर आणि वसंत मुंडे दिसत आहेत.

अत्यंत प्रतिष्ठेच्या गर्गे पुरस्कारासाठी माझी निवड झाल्यानंतर आनंद झाला. हा माझा एकट्याचा नव्हे तर संपूर्ण लोकमत समुहाचा गौरव आहे. मराठवाड्यात उभारण्यात येणाऱ्या स.मा.गर्गे यांच्या स्मारकासाठी लोकमततर्फे सर्वतोपरी मदत केली जाईल. मराठवाड्यातील लोक अत्यंत प्रेमळ आहेत याचा अनुभव माझे बंधु राजेंद्र दर्डा यांनी घेतला. गर्गे पुरस्कारामुळे मलाही तो अनुभव हा पुरस्कार स्विकारताना येत आहे.

मा.विजयबाबु दर्डा

अध्यक्ष - लोकमत वृत्तसमुह

३

पुरस्काराचे मानकरी
मा.मधुकर भावे

मधुकर भावे यांना स.मा.गर्गे पुरस्कार प्रदान करताना मुख्यमंत्री विलासराव देशमुख, गोपीनाथराव मुंडे, बबनराव पाचपुते, श्रीमती रजनीताई पाटील, अनिल जगताप, डॉ.भारतभूषण क्षीरसागर, संतोष मानूरकर, वसंत मुंडे दिसत आहेत.

स.मा.गर्गे हे मराठवाड्यात जन्मले परंतू पुण्यासारख्या विद्वानांच्या शहरात त्यांनी ५० वर्षे व्यतीत केली आणि आपले अढळ स्थान निर्माण केले. त्यांच्या नावाचा हा पुरस्कार विलासरावजींच्या हस्ते स्विकारताना खूप समाधान वाटत आहे. त्याचप्रमाणे जबाबदारीचे सुध्दा भान आहे. गर्गे यांनी आपल्या विद्वत्तेच्या जोरावर मराठवाड्याची स्वतंत्र ओळख निर्माण केली. अशा महान व्यक्तीच्या स्मृती पत्रकार संघाने जिवंत ठेवल्या ते खूप महत्वाचे आहे.

मा.मधुकर भावे

जेष्ठ पत्रकार

पुरस्काराचे मानकरी
मा.सुधीर गाडगीळ

सुधीर गाडगीळ यांना स.मा.गर्गे पुरस्कार प्रदान करताना नारायण राणे प्रकाशदादा सोळंके, धनंजय मुंडे, डॉ.भारतभूषण क्षीरसागर संतोष मानूरकर आणि वसंत मुंडे दिसत आहेत.

पुण्यामध्ये शिक्षण घेत असताना स.मा.गर्गे सरांच्या वर्गात विद्यार्थी म्हणून मी बसलो. त्यांच्या एवढा विद्वान साहित्यिक, इतिहासकार, संशोधक विरळाच. त्यांच्या नावाने मिळालेला पुरस्कार ही माझ्या जीवनातील अत्यंत आनंदाची घटना आहे. गर्गे सरांनी मला इतिहासाचे भान दिले. पत्रकार संघाने त्यांच्या नावाचा पुरस्कार सुरु करुन मराठी पत्रकारितेला वैभव प्राप्त करुन दिले आहे. या सन्मानाबद्दल मी पत्रकार संघाचा सदैव ऋणी राहील.

मा.सुधीर गाडगीळ

मुलाखतकार तथा निवेदक

पुरस्काराचे मानकरी
मा.द्वारकानाथ संझगिरी

द्वारकानाथ संझगिरी यांना स.मा.गर्गे पुरस्कार प्रदान करताना छगन भुजबळ,
गोपीनाथराव मुंडे, बदामराव पंडीत, जयदत्त क्षीरसागर, शेखर कुमार
संतोष मानूरकर आणि वसंत मुंडे दिसत आहेत.

क्रीडा क्षेत्रातील पत्रकाराला एव्हडा मोठा पुरस्कार मिळाला हे विशेष.
आजपर्यंत माझ्यापेक्षा कर्तृत्वाने मोठ्या पत्रकारांना हा पुरस्कार मिळाला.
आज त्यांच्या मांडीला मांडी लावून बसण्याची संधी मला पत्रकार संघाने
दिली. नरहर कुरुंदकर यांच्या लिखाणातून माझी शैली विकसित झाली.
तसेच गर्गे सरांच्या कार्याविषयी मी बरेच ऐकून होतो. हा पुरस्कार म्हणजे
त्यांनी दिलेला आशीर्वाद आहे.

मा.द्वारकानाथ संझगिरी

क्रीडा पत्रकार तथा विश्लेषक

पुरस्काराचे मानकरी
मा.निखील वागळे

निखील वागळे यांना स.मा.गर्गे पुरस्कार प्रदान करताना समाजसेविका सिंधुताई सपकाळ, गोपीनाथराव मुंडे, पंकजाताई मुंडे, प्रा.सुरेश नवले, एम.एम.शेख, डॉ.भारतभूषण क्षीरसागर, रत्नाकरराव वरपे, संतोष मानूरकर आणि वसंत मुंडे दिसत आहेत.

स.मा.गर्गे यांच्या नावाचा पुरस्कार मला देऊन पत्रकार संघाने माझी प्रतिष्ठा वाढविली आहे. गर्गे हे समाज विज्ञान कोशाचे जनक होते. एक मोठा संशोधक, इतिहासकार, पत्रकार यांच्या नावाचा पुरस्कार मला मिळाला हा माझ्या ३५ वर्षांच्या पत्रकारितेचा ग्रामीण महाराष्ट्रने केलेला गौरव आहे. पुरस्कारासाठी मिळालेले १ लक्ष रुपये मी सिंधुताई सपकाळ यांच्या सामाजिक उपक्रमासाठी देत आहे.

मा.निखील वागळे

संपादक-आयबीएन लोकमत

७

पुरस्काराचे मानकरी
मा.प्रतापराव पवार

प्रतापराव पवार यांना स.मा.गर्गे पुरस्कार प्रदान करताना न्यायमुर्ती (निवृत्त) बी.एन.देशमुख, गोपीनाथराव मुंडे, जयदत्त क्षीरसागर, गोविंदराव घोळवे, डॉ.भारतभूषण क्षीरसागर, राजेंद्र होळकर, नागनाथ जाधव, संतोष मानूरकर आणि वसंत मुंडे दिसत आहेत.

स.मा.गर्गे यांनी पेरुळेकरांसोबत सकाळ मध्ये काम केले होते. त्यांच्या नावाचा हा प्रतिष्ठेचा पुरस्कार मी सकाळ वृत्त समुहाच्या वतीने स्विकारत आहे. इंजिनियर म्हणून मराठवाड्यातील बीड जिल्ह्यात एका तलावाचे काम मी केले होते तेव्हा ग्रामीण महाराष्ट्राशी जवळून संपर्क आला. ग्रामीण भागातील पत्रकार विधायक काम करत आहेत. पुरस्कारासाठी मला देण्यात आलेली १ लक्ष रुपयाची रक्कम मी पत्रकारांच्या प्रशिक्षणासाठी देत आहे.

मा.प्रतापराव पवार

अध्यक्ष, सकाळ वृत्तसमुह

८

पुरस्काराचे मानकरी
मा.राजीव खांडेकर

राजीव खांडेकर यांना स.मा.गर्गे पुरस्कार प्रदान करताना मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणविस, ग्रामविकास मंत्री ना.पंकजाताई मुंडे, खा.प्रितमताई मुंडे, डॉ.भारतभूषण क्षीरसागर, गोविंद घोळवे, विजयसिंह पंडीत, संतोष मानूरकर आणि वसंत मुंडे दिसत आहेत.

स.मा.गर्गे पुरस्कार आजपर्यंत एवढ्या मोठ्या व्यक्तींना मिळाला आहे की, त्या तुलनेत मी लहान आहे असे वाटते. मराठवाड्यातील जनतेने मला नेहमीच प्रेम दिले आहे. स.मा.गर्गे पुरस्काराचे महत्व आता विष्णूदास भावे पुरस्कारा एवढे वाढले आहे. या पुरस्कारामुळे येणाऱ्या काळात मराठी पत्रकारितेमध्ये निष्ठेने काम करणाऱ्या पत्रकारांना मोठे बळ मिळणार आहे. शासनाच्या पुरस्काराप्रमाणेच या पुरस्काराचे महत्व अधोरेखित होईल.

मा.राजीव खांडेकर

संपादक-एबीपी माझा

९

पुरस्काराचे मानकरी
मा.गिरीश कुबेर

गिरीश कुबेर यांना स.मा.गर्गे पुरस्कार प्रदान करताना शरद पवार,
ना.पंकजाताई मुंडे, धनंजय मुंडे, जयदत्त क्षीरसागर, श्रीमती रजनीताई पाटील
डॉ.भारतभूषण क्षीरसागर, संतोष मानूरकर आणि वसंत मुंडे दिसत आहेत.

ग्रामीण महाराष्ट्राने या राज्याला जी काही दैदिप्यमान विचारवंत मंडळी दिली त्यांचे
ऋण हा स.मा.गर्गे पत्रकारिता पुरस्कार स्विकारत असताना मान्य कारायला हवे.
अनंतराव भालेराव यांच्यासह गर्गे यांचेही नाव घ्यावे लागेल. गर्गे कोण होते हे
माहित असल्यानेच त्यांचा मान राखून अत्यंत विनम्रतेने मी हा पुरस्कार स्विकारत
आहे. आणि स्वाभाविकच या प्रसंगी नरहर कुरुंदकरांचे स्मरण झाल्याशिवाय
राहात नाही.

मा.गिरीश कुबेर

संपादक-दै.लोकसत्ता

मान्यवरांच्या सददिच्छा भेटी आणि सन्मानाचे काही क्षण...

निखील वागळे समवेत संतोष मानूरकर व वसंत मुंडे

ना.पंकजाताई, खा.प्रितमताई समवेत संतोष मानूरकर

खा.शरद पवार यांच्या समवेत संतोष मानूरकर, वसंत मुंडे

मा.चंद्रकांतदादा पाटील आणि मा.जयंतराव पाटील यांच्या हस्ते वसंत मुंडे यांचा सत्कार

निखील वागळे यांच्या समवेत वसंत मुंडे

खा.विजयबाबु दहोई यांच्या समवेत वसंत मुंडे

राजीव खांडेकर आणि सुकृत खांडेकर यांचे समवेत वसंत मुंडे

मंदार फणसे, दिनकर रायकर यांच्या समवेत वसंत मुंडे

मान्यवरांच्या सदृच्छा भेटी आणि सन्मानाचे काही क्षण...

गिरीश कुबेर, खा.रजनीताई पाटील, वैभव स्वामी

संपादक गिरीश कुबेर आणि महेश वाघमारे

मुख्यमंत्र्यांच्या हस्ते पुस्तकाचे प्रकाशन

राष्ट्रीय अध्यक्ष अशोक वानखेडे यांच्या समवेत वसंत मुंडे

गोपीनाथराव मुंडे आणि संतोष मानूरकर

शरद पवार आणि गिरीश कुबेर

खा.शरद पवार यांच्या समवेत धनंजय मुंडे

गोविंद घोळवे आणि वसंत मुंडे

मान्यवरांच्या सददिच्छा भेटी आणि सन्मानाचे काही क्षण...

पहिल्या पुरस्कार वितरण सोहळ्याचे मुख्यमंत्र्यांना निमंत्रण

मोतीरामजी बरपे आणि भारतकुमार राऊत

विलासराव-गोपीनाथराव यांच्यातील दिलखुलास चर्चा

गोपीनाथराव मुंडे आणि प्रतापराव पवार

मा.गुलाबराव पाटील, मा.संजय भोकरे यांच्या समवेत वसंत मुंडे

सिंधुताई सपकाळ समवेत स.मा.गर्गे यांच्या दोन मुली

संपादक सुशील कुलकर्णी यांच्या समवेत पदाधिकारी

स.मा.गर्गे स्मारकाचा भूमिपूजन समारंभ

मान्यवरांच्या सदृच्छा भेटी आणि सन्मानाचे काही क्षण...

ना.पंकजाताई मुंडे आणि खा.रजनीताई पाटील

संपादक गिरीश कुबेर यांच्या समवेत ना.पंकजाताई मुंडे

रा.काँ. चे अध्यक्ष शरद पवार यांच्या समवेत वसंत मुंडे

मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या समवेत वसंत मुंडे

नारायण राणे समवेत वसंत मुंडे

वसंत मुंडे यांचा गोपीनाथराव मुंडेंच्या हस्ते सत्कार

पत्रकारितेमध्ये ३० वर्षे पूर्ण झाल्याबद्दल संतोष मानूरकर यांचा मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या हस्ते सत्कार

महाराष्ट्र शासनाच्या विभागीय अधिसिक्कृती समिती अध्यक्षपदी वसंत मुंडे यांची निवड झाल्याबद्दल सत्कार करताना पालकमंत्री पंकजा मुंडे

मान्यवरांच्या सदृच्छा भेटी आणि सन्मानाचे काही क्षण...

औरंगाबाद येथे मराठवाड्यातील सर्व संपादकांच्या पहिल्या गोलमेज परिषदेत बोलताना महाराष्ट्र राज्य मराठी पत्रकार संघाचे प्रदेशाध्यक्ष वसंत मुंडे

औरंगाबाद-महाराष्ट्र शासनाच्या राज्य पत्रकार अधिस्विकृती समितीच्या बैठकीत बोलताना विभागीय अध्यक्ष वसंत मुंडे, यावेळी राज्य अध्यक्ष यदु जोशी, माहिती संचालक देवेंद्र मुजबळ, विभागीय संचालक यशवंत भंडारे आदि.

औरंगाबाद-महाराष्ट्र शासनाच्या विभागीय पत्रकार अधिस्विकृती समिती व पत्रकारांच्या खुल्या चर्चेत पत्रकारांशी संवाद साधताना समितीचे अध्यक्ष वसंत मुंडे, व्यासपीठावर माहिती संचालक राधाकृष्ण मुळी, संपादक चक्रधर दळवी, संजय वरकड, धनंजय लांबे, सुशिल कुलकर्णी, डॉ.अब्दुल कदीर, शारेख नक्षवंदी, प्रमोद माने, समिती सदस्य व सर्व जिल्ह्याचे माहिती अधिकारी दिसत आहेत.

पत्रकार संघाच्या वतीने व्याख्यानमालेचा अभिनव उपक्रम

मान्यवरांच्या सदिच्छा भेटी आणि सन्मानाचे काही क्षण...

महाराष्ट्राचे माजी मुख्यमंत्री मा.देवेंद्रजी फडणवीस यांच्या समवेत महाराष्ट्र राज्य मराठी पत्रकार संघाचे प्रदेशाध्यक्ष वसंत मुंडे

केंद्रिय अर्थ राज्यमंत्री डॉ.भागवतराव कराड यांच्या समवेत महाराष्ट्र राज्य मराठी पत्रकार संघाचे प्रदेशाध्यक्ष वसंत मुंडे

केंद्रिय मंत्री मा.ना.नारायणराव राणे यांच्या समवेत महाराष्ट्र राज्य मराठी पत्रकार संघाचे प्रदेशाध्यक्ष वसंत मुंडे

दै.सामनाचे कार्यकारी संपादक खा.संजय राजत यांच्या समवेत महाराष्ट्र राज्य मराठी पत्रकार संघाचे प्रदेशाध्यक्ष वसंत मुंडे

बीड शहरातील पहिलेच अत्याधुनिक, प्रशस्त आणि सर्व सुविधांनी युक्त, शांत-निसर्गरम्य वातावरणातील

स्व. स. मा. गर्गे

स.मा.गर्गे वाचनालय

स्पर्धा परिक्षेच्या मुलांसाठी सीटिंग रूम

मुलींसाठी स्वतंत्र सीटिंग रूम

फक्त महिलांसाठी वॉकिंग ट्रॅक

तीनशे आसन्न व्यवस्थेसुसज्ज सभागृह

- स्वर्गा परिक्षेसाठी २४ तास रिडिंग.
- विद्यार्थ्यांसाठी अभ्यासिका.
- मुलांसाठी स्वतंत्र रिडिंग रूम.
- १० वर्षे वयाच्या मुलांपासून ते ज्येष्ठ नागरिकांपर्यंत सर्वांसाठी वाचनाची पुस्तके, ग्रंथ, कादंबऱ्या उपलब्ध.
- वाचणायची सुविधा.
- लार्ज्ड नसल्यास इन्व्हर्टेडची सोय.
- पिण्याचे स्वच्छ पाणी.
- मुला-मुलींसाठी स्वतंत्र स्वच्छतागृह.
- महिलांसाठी आरोग्य विषयक आणि पाककला विषयाची पुस्तके उपलब्ध.